

Kävelyretkellä 1930-luvun Viipurissa

Ennen sotia Viipurin lääni oli asukasluvultaan Suomen suurin ja Viipuri 85 000 asukkaallaan Suomen toiseksi suurin kaupunki. Viipurin eurooppalaiset juuret ulottuivat kauas Hansa-kauppiaiden ja Keski-Euroopan kauppasaksojen aikaan. Viipurin kaduilla saattoi kuulla puhuttavan neljää kieltä: suomen ja ruotsin lisäksi venäjää ja saksaa. Ennen kaikkea Viipuri oli Kannaksen Karjalan vauras ja virkeä pääkaupunki.

Viipurissa oli kaikkea muuta, paitsi yliopisto. Edistyksellisesä kaupungissa oli kuusikymmentä ravintolaa ja kahvilaa, yhdeksän eri uskontokuntien kirkkoa ja seitsemän puistoa, joista tunnetuin oli Monrepos. Teatterielämä oli virkeää, samoin taiteen ja urheilun harjoittaminen. Arkkitehti **Otto-Iivari Meurman** laati Viipurin asemakaavan. Hänen ideanaan oli väljä rakentaminen. Meurman ajatteli, ettei kukaan halua omassa kodissaan asua ahtaasti. Siksi Viipurissa oli väljyyttä, selkeyttä ja viihtyisyyttä. Tästä kaikesta voi vakuuttua katsoessaan **Eino Partasen** valokuvia 30-luvun Viipurista.

Vaikka sota vei vanhan suomalaisen Viipurin, muistot siitä elävät yhä. Valokuvaaja, Valokuvausliike Helioksen perustaja, Eino Partanen tallensi 1930-luvulla kameralla ahkerasti kotikaupunkinsa näkymiä. Maaliskuussa 1940, viikkoa ennen talvisodan loppua hän onnistui pelastamaan pommitusten ja tykistötulen runtelemasta kaupungista yli 400 lasinegatiivia käsittävän valokuvakokoelmansa.

Kirjasta DVD:ksi

Eino Partasen osin ennen julkaisematonta valokuvista koottiin kirja ”Kävelyretkiä 1930-luvun Viipurissa” vuonna 2010. Kirjan toimitti arkkitehti **Petri Neuvonen**. Yhdessä Partasen tyttären, valokuvaaja **Aila Teräväisen** ja Partasen pojantyttären **Laura Partasen** kanssa Neuvonen vastasi myös valokuvien valinnasta ja teemoituksesta.

Kirja on upea valokuvateos ja se houkuttelee kävelyretkelle suomalaisen Viipurin kaduille ja kadonneen karjalaiskaupungin miljööseen. Kirjan kuvitusta täydentävät artikkelit, joissa valotetaan kokoelman syntyvaiheita ja annetaan taustatietoja kuviin tallentuneesta kaupungista.

Laura Partanen on nyt tehnyt Snellman-korkekoulun projektityönä Kävelyretkiä 1930-luvun Viipuriin dvd:n.

– Opintoihin kuului kaksi projektiviikkoa, joiden aikana piti tehdä jotain konkreettista alusta loppuun. Tarkoituksena oli tutkia omaa arvomaailmaa ja löytää sieltä jotain, mikä oikeasti inspiroi toimintaan. Minä päädyin miettimään, mitä konkreettista voisin tehdä arvokkaan vanhuuden hyväksi.

Laura tutustui Seniorisäätiön **Kirsti Holmbergiin** ja heti vuoden 2011 alusta hän vierailikin Seniorisäätiössä isoisänsä valokuvista tehdyn kirjan kanssa. – Ajattelin, että tässä minulla on jotain, jota voin jakaa. Mietin kuvien kultaista 30-lukua ja niitä vanhuksia, joiden lapsuuteen ja nuoruuteen nuo kuvat liittyvät. He ovat nähneet Viipurin sellaisena kuin se isoisäni ottamissa kuvissa on. Kaikilla vanhuksilla ei ole kuitenkaan mahdollisuutta ostaa kirjaa tai päästä sitä selailemaan, eikä kuvista tehtyä näyttelyäkään pääse moni katsomaan.

Aikamatka menneeseen

Kävelyretkestä Viipuriin tuli niin iso projekti, ettei se valmistunut projektiviikkojen aikana. Laura Partanen työsti koko kevään iltapuhteinaan opiskelun ja perhe-elämän lomassa dvd:tä, opetti käyttämään kolmea uutta ohjelmaa ja sai vihdoin dvd:n poltettua musiikkeen päiviin.

– Siihen mennessä oli tietokoneeni hajoanut ja ensimmäinen esityspäivä siirtyi kesäkuun alkuun.

Valmis tallenne näytettiin sellisti **Seppo Laamaselle**, joka hyväksyi mu-

Kuvilla on ihmeellinen terapeutinen vaikutus.

siikkinsa käytön dvd:ssä. Laamanen totesi olevansa kiitollinen, että saa olla mukana tällaisessa projektissa.

– Muutenkin tämä projekti on saanut kannustusta ja tukea sekä kaikilta joiden julkaisemia äänitteitä olen käyttänyt (Hannu Jännes, MILS-Musiikki Oy, FC-Records) että ”Kävelyretkiä 1930-luvun Viipurissa” -kirjan toimittajalta ja kustannustoimittajalta, kiittelee Laura.

Dvd:tä on esitetty kaksi kertaa. ”Koeyleisönä” ovat olleet Seniorisäätiön Antinkodin ja Mariankodin vanhukset. Paikalla näytöksissä on ollut entisiä viipurilaisia ja heidän lapsiaan. Seniorisäätiön vanhukset ovat olleetkin kovasti otettuja siitä, että heitä on kuunneltu ja heidän asioistaan on oltu kiinnostuneita, kertoo Seniorisäätiön vapaaehtoistyön suunnittelija Kirsti Holmberg.

– Näiden kahden koe-esityksen jälkeen voin todeta, että näillä kuvilla on ihmeellinen terapeutinen vaikutus. Varsinkin kun kuvien katselutilantees-

sa on ollut mukana joku, joka osaa rohkaista katselijoita muistelemaan ja kertomaan juttuja.

Kirsti Holmberg toteaa, että katsoamalla valokuvaa omasta menneisyydestämme palautuu meille kaikille elävänä mieleen kuvan esittämä hetki. Valokuvan avulla on helppoa tehdä aikamatkoja elettyyn ja koettuun. Valokuvat aktivoivat muistia silloinkin kun sanat ovat kadonneet

Naiset jännittivät sitä, että herättäkö näiden vanhojen asioiden muistelu myös katkeruuden ja vihan tunteita vuosien takaa, Viipurin menetyksen ja evakkoajan muistoja.

– Niin ei kuitenkaan käynyt. Tuntuu, että kuvat tuottavat enemmänkin ilon ja kiitollisuuden väreitä. Haikeuttakin kyllä. Muistatko miten eräskin mummo sanoi: ”Tämä tekee niin hyvää tämä itku! Lapset ei anna miun itkeä, ne pelkää...”.

Valokuvaaja, liikemies, Helios Oy:n perustaja Eino Partanen, pelasti hävitykseltä runsaat neljäsataa valokuvaa sotaa edeltäneestä Viipurista.

Minä ja menetetyn Karjalan lumo

Viipuri kuuluu myös minun historiaani. Minulle tärkeiksi valokuviksi ovat muodostuneet vaarini ottamat valokuvat nuoruutensa Viipurista, kuten aurinkoiset kesäpäivät Monreposin puistossa ja uintiretket Tervaniemen uimarannalle tai valokuvat isoenoni kaupasta Punaisen lähteentorin laidassa. Olen kuunnellut lukemattomia kertoja tarinaa siitä, kuinka vaarini lähti kesäkuussa 1944 työpaikaltaan SOK:n konttorista Repolankadulta. Mukaansa hän otti SOK:n papereita ja lukitsi ovet perässään. Ne avaimet roikkuvat tänä päivänä tätini keittiön seinällä.

Suomessa oli kaksi keskiaikaista kaupunkia Turku ja Viipuri. Käydessäni pari vuotta sitten Viipurissa saattoi historian tuntea kaduilla paljon voimakkaammin kuin Turussa. Vanha kaupunki on paikoillaan, vaikkakin raunioina. Vanhoja arvotaloja on myös alettu vähitellen kunnostaa.

Otin siis enemmän kuin mielelläni kutsun vastaan ja läksin Lauran Partasen ja Kirsti Holmbergin seuraksi, kun he esittivät dvd:n Mariankodissa. Istuimme yhdessä ja katselimme kaikessa rauhassa suurelta valkokankaalta heijastuvia kuvia ja kuuntelimme musiikkia. Kuvat on ryhmitelty teemoittain ja jokaiseen teemaan on lyhyt johdantoteksti. Retken opas, Laura, pysäytti tarvittaessa kuvan ja luki siihen

liittyviä tekstejä. Kirsti kannusti samalla vanhuksia keskustelemaan mieleen nousevista monista muistoista. Usein pysähdyttiinkin valokuvan kohdalle muistelemaan lapsuuden ja nuoruuden tapahtumia. Muutama löysi keskustelun lomassa yhteisiä tuttavikiä Viipurin ajoilta.

Eino Partasen kuvista välittyi menetetyn Karjalan lumo se, mitä aikaisemmin olin vain aavistellut. Kuvien on säilyttänyt tuo legendaarinen kaupunki sellaisena kuin se oli silloin ennen, osana Suomea. Laura Partanen on tehnyt hienon ja suuren työn koostaessaan kuvista dvd:n.

Katsellessani näkymiä Viipurin kaduilta juolahti mieleeni, että melkein kaikki muut suomalaiset kaupungit ovat kokeneet muutoksia ja mullistuksia toisen maailmansodan jälkeen. Mutta vain Viipuri on ennallaan: suomalaisesta muistojen Viipurista ei ole purettu yhtään taloa eikä levennetty ainuttakaan katua. Viipuri on säilynyt koskemattomana vain siksi, että se on menetetty ja kadotettu suomalaisten asuinsijana. Karjala on olemassa, mutta se ei kuitenkaan ole. Se on jotain aivan muuta. Jos Pariisin rauhansopimus ei olisi muuttanut Suomen rajoja, olisiko Karjala silloinkin erityinen alue vai suomalainen maakunta muiden joukossa?

Herttakaisa Kettunen